

САХА ӨРӨСПҮҮБҮЛҮКЭТИН КУЛТУУРАҔА УОННА ДУХУОБУНАЙ
САЙДЫГА МИНИСТИЭРИСТИБЭТЭ
САХА ӨРӨСПҮҮБҮЛҮКЭТИН И.Н. ЕГОРОВ - ГОРНАЙ ААТЫНАН
КӨРБӨТ УОННА МӨЛТӨХТҮК КӨРӨР ДЬОН АНАЛ БИБИЛЭТИЭКЭТЭ

СВЕТЛАНА САНТАЕВА

ЫРЬА - ОЛОХ АРГЫНА

хоһооннор тылбаастара

Дьокуускай, 2024

УДК 821.161.1.032(=512.157)-822

ББК 84(2=411.2)я43

С 18

С18   Сантаева, Светлана Иннокентьевна
Ырыа – олох аргыһа : хоһооннор тылбаастара / Светлана Сантаева ; компүүтэргэ таннылар: Герасимова Е. Н., Максимов Г. А. ; таһаарыыга эппиэттээх Корнилова А. С. ; корректор Ефремова М. А. ; Саха Өрөспүүбүлүкэтин култуураҕа уонна духуобунай сайдыыга министиэристибэтэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин И.Н. Егоров - Горнай аатынан көрбөт уонна мөлтөхтүк көрөр дьон анал бибилиэтиэкэтэ. - Дьокуускай, 2024. - 87 с. : портр.

Светлана Сантаева – талантливый автор и переводчик, имеет инвалидность первой группы по зрению. В её поэтическом сборнике представлены переводы произведений зарубежных поэтов, советских и российских поэтов-песенников и оригинальные стихотворения. Разнообразие её авторских переводов впечатляет. В книге представлены переводы песенных текстов известных авторов, таких как Шиллер, Лебедев-Кумач, Матусовский и многих других. Этот сборник станет прекрасным подарком для всех любителей песен, поэзии и ценителей искусства перевода. Он позволит читателю окунуться в удивительный мир творчества, насладиться красотой и глубиной мысли великих поэтов и взглянуть на известные песни под другим углом. Для удобства восприятия в издании перед переводами произведений приводятся оригинальные тексты.

УДК 821.161.1.032(=512.157)-822

ББК 84(2=411.2)я43

© Якутская республиканская специальная библиотека
для незрячих и слабовидящих
им. И.Н. Егорова - Горного, 2024.

ИЙИНЭЭБИТЭ

Аан тыл.....6

I. ЫРЫАЛАР ТЫЛБААСТАРА

Алеша.....	8
Саллаат туһунан.....	9
Ария графини.....	10
Хотун арията.....	11
Ария Керубино.....	12
Уол ырыата.....	12
Ах, Самара городок.....	13
Оо, Самара куоратым.....	14
Березы.....	16
Хатыгнар.....	17
Вечер на рейде.....	18
Киэһээнни чуумпуга.....	19
В землянке.....	20
Буор үүтээннэ.....	21
Гимн демократической молодежи.....	21
Эдэр ыччат ырыата.....	23
Гори, гори, моя звезда.....	24
Мин сулуһум.....	26
Жаворонок.....	26
Күөрэгэй.....	27
Жил отважный капитан.....	28
Хорсун-хоодуот хапытаан.....	29
Журавли.....	30
Кыталыктар.....	31
Костры горят далекие.....	32
Ыраах кулуһун күлүмнүүр.....	33

	
Миллион алых роз.....	34
Мөлүйүүн тэтэргэй сибээки.....	35
Надежда.....	36
Эрэлим.....	38
Ода к радости.....	39
Өрөгөй тойуга.....	40
По диким степям Забайкалья.....	41
Байжал унуоргу толоонунан.....	42
Полюбила я.....	43
Таптаабыт эбиппин.....	43
Прощайте, скалистые горы.....	44
Быраһаай, суорба таас хайам.....	45
Пусть всегда будет солнце.....	46
Күммүт мэлдьи баар буоллун.....	48
Священная война.....	49
Аҕа дойду көмүскэлигэр.....	51
Сердце.....	52
Сүрэҕим.....	52
Серенада.....	53
Киэһээнни ырыа.....	54
Славься, Мария! (Аве, Мария!).....	55
Нарыйа, айбаллан!.....	56
Смуглянка.....	57
Кыһаан кыысчаан.....	58
Солдатский вальс.....	60
Саллаат ырыата.....	61
Степь да степь кругом.....	62
Дьаамсык ырыата.....	63
Темная ночь.....	64
Харана түүн.....	65
Трава у дома.....	66

Күөх оттоох алаас.....	67
У моря, у синего моря.....	68
Муора кытылыгар.....	70
Школьный вальс.....	71
Оскуола сыллара.....	72
Хвастать, милая, не стану.....	73
Сэгээр, кииригээн эппэппин.....	74
Я встретил девушку.....	76
Мин көрдүм кыһы.....	77

II. ХОҕООННОР ТЫЛБААСТАРА

Зимняя дорога.....	80
Кыһынны айан.....	81
Над окошком месяц. Под окошком ветер.....	82
Сөрүүн тыал илгийэр. Түннүкпэр ый тыгар.....	82

III. ХОҕООННОРУМ

Дьокуускайым - мин куоратым.....	85
Ийэбэр.....	86

Айар куттаах ааѳааччы!

Илиигэр тунпунт кинигэн ураты суолталаах. Туох да диэбит иһин, айар айылгы аартыгынан айаннааһын ураты умсугутуулаах буолара бэрт былыргыттан биллэр. Бэриһиннэришилээх, айдарыылаах, анатыылаах дьон олохторун, дьылбаларын аныыллар. Биир оннук кининэн буолар Светлана Сантаева.

Светлана Иннокентьевна Сантаева 1944 сыллаахха ахсынньы ый 1 күнүгэр Ньурба оройуонун Ньурба сэлиэнньэтигэр күн сириин көрбүтэ. 1967 сыллаахха педагогической училищени чабылхайдык бүтэрээт, уһуйаанга уонна оскуолаба музыка уонна ырыа учууталынан бэринишлээхтик, таһаарыылаахтык үлэлээбитэ. 1990 с. ЯГУ саха тылын салаатын ситиһишлээхтик бүтэрбитэ. Үөрэнэрин тухары, 5 сыл старосталаабыта.

Светлана Иннокентьевна үс уол оҕо амарах ийэтэ. Кини истинг, ураты тапталаһын, бэйэтин холобурунан, сэмэй, эрээри хорсун санаалаах, дойдуга бэринишлээх, чигинэй оҕолору улаатыннарда.

Ырыа уонна хоһоон – Светлана Иннокентьевна олобун арахсыспат аргыстара. Уйан кутунан, изйэр дьобурунан, имигэс өйүн-санаатын, билиитин-көрүүтүн барытын түмэн нууччалыыттан сахалыыга тылбаастаабыт хоһооннорун бар дьонугар бэлэх гыннан уунар. Кини нууччалыы суруллубут хоһооннору үтүөкэн ийэ тылбытыгар тылбаастыыр, үүт-үкчү өнгүүр-дьүһүннүүр. Улуу хоһоон айааччылар хаалларбыт дириг, кизг айымньыларын Светлана Иннокентьевна изйэр кутунан поэзия алыптаах хонуутугар көнгүлүк сапсынан даһа көтөн далбааран, айбыт-тунпунт үлэлэрэ бар дьонун сүрэгүн сөхтөрөр уонна игэн хаалар. Улуу поэттар үйэлэрин уһатар дьобун үлэни ыыппыта бастакы хоһоонуттан тутта биллэр: автор тыла-өһө оннук хомоҕой, ааѳааччыга тиийимтиэ.

Онон, күндү ааѳааччы, кыраѳы харахтаах, чараас сүрэхтээх, ылбаѳай тыллаах Светлана Иннокентьевна Сантаева таайтарыылаах дириг, уран тыллаах тылбаастаабыт поэзиятын сэргииххит, сөбүөххүт уонна сөбүлүөххүт диэн эрэнэбин!

**Анна-Мари,
«Сахалыы Виктория»
араадьыйа ыытааччыта.**

I. ЫРЫАЛАР ТЫЛБААСТАРА

АЛЕША

Слова К. Ваншенкина.

Музыка Э. Колмановского.

Белеет ли в поле пороша, пороша, пороша,
Белеет ли в поле пороша иль гулкие ливни шумят,
Стоит над горою Алеша, Алеша, Алеша,
Стоит над горою Алеша – в Болгарии русский солдат.

И сердцу по-прежнему горько, по-прежнему горько,
И сердцу по-прежнему горько, что после свинцовой пурги
Из камня его гимнастерка, его гимнастерка,
Из камня его гимнастерка, из камня его сапоги.

Немало под страшною ношей, под страшною ношей,
Немало под страшною ношей, легло безымянных парней.
Но то, что вот этот – Алеша, Алеша, Алеша,
Но то, что вот этот – Алеша, известно Болгарии всей.

К долинам, покоем объятым, покоем объятым,
К долинам покоем объятым ему не сойти с высоты.
Цветов он не дарит девчатам, девчатам, девчатам,
Цветов он не дарит девчатам – они ему дарят цветы.

Привычный, как солнце и ветер, как солнце и ветер,
Привычный, как солнце и ветер, как в небе вечернем звезда,
Стоит он над городом этим, над городом этим,
Стоит он над городом этим – вот так и стоял он всегда.
Белеет ли в поле пороша, пороша, пороша,
Белеет ли в поле пороша иль гулкие ливни шумят
Стоит над горою Алеша, Алеша, Алеша,
Стоит над горою Алеша – в Болгарии русский солдат.

САЛЛААТ ТУҢУНАН

Хонууга кыырпай хаар туртайдын,
 Кыырпай хаар туртайдын,
 Хонууга кыырпай хаар туртайдын
 Эбэтэр ардах да куттун...
 Хайа үрдүгэр саллаат турар,
 Эдэр саллаат турар,
 Хайа үрдүгэр саллаат турар,
 Дьоллоох олобу көмүскүүр...

Мин уйан сүрэбим нүөлүйэр,
 Сүрэбим нүөлүйэр,
 Мин уйан сүрэбим нүөлүйэр,
 Сэрии буурбатын кэнниттэн –
 Саллаат синиэлэ күрбэ таастан,
 Синиэлэ, синиэлэ,
 Саллаат синиэлэ күрбэ таастан,
 Саппыккыта эмиэ таастан.

Көнүл олох күөх хонуутунан
 Саллаат аны хаампат,
 Көнүл олох күөх хонуутунан
 Аны үөрэ-көтө хаампат..
 Кыыһыгар сибэкки үргээбэт,
 Сибэкки үргээбэт,
 Аны кыыһа мэнгэ тааска
 Сибэкки дьөрбөтүн уураар.

Төһөлөөх биллибэт саллааттар,
 Биллибэт саллааттар,

Төһөлөөх биллибэт саллаатгар,
Аата суох сүтүк буолбуттар...
Отгон бу саллаат номох буолан,
Аата номох буолан,
Отгон бу саллаат номох буолан,
Аата дьон сүрэбэр хаалбыт.

Хонууга кыырмай хаар туртайдын,
Кыырмай хаар туртайдын,
Хонууга кыырмай хаар туртайдын,
Эбэтэр ардах да куттун...
Хайа үрдүгэр саллаат турар,
Эдэр саллаат турар,
Хайа үрдүгэр саллаат турар,
Дьоллоох олобу көмүскүүр...

***

АРИЯ ГРАФИНИ

*Опера «Свадьба Фигаро»,
В. А. Моцарт.*

Приди о милый друг
В мои объятия,
Тихо тебе люблю хочу сказать я.

Взойдет на небеса луна золотая,
Ласково с высоты, на нас взирая...
О, приходи же сердце так ноет тоскует,
Жду тебя я...
Жажда свидания сердце волнует,

Душу мне волнует.
Жажда свидания сердце волнует,
Душу мне волнует.

***

ХОТУН АРИЯТА

Кэлий тапталлаафым, миигин кууһууй
Эйиэхэ истинник «Таптыбын» диэн этиэм этэ.
Көмүс ый халлаанна күөрэйэн тахсан
Эйэбэс мичээрин биһиэхэ ыытар.

Оо, эн кэлий, сүрэбим нүөлүйэр, суохтуур.
Мин күүтэбин
Таптал кутаана сүрэхпин долгутар,
Куппун-сүрбүн долгутар.
Таптал кутаана сүрэхпин долгутар,
Куппун-сүрбүн долгутар.

***

АРИЯ КЕРУБИНО. РАССКАЗАТЬ, ОБЪЯСНИТЬ НЕ МОГУ Я

*Опера «Свадьба Фигаро»,
В. А. Моцарт.*

Рассказать, объяснить не могу я,
как волнуюсь, страдаю, тоскуя
сердце бьётся во мне, изнывает,
и огнём разливается кровь!

Если вижу я женщину, - странно!-
Я и рад, и боюсь несказанно;
Речь моя на устах застывает,
И томлюсь я, и томлюсь я от слова «любовь»,

Рассказать, объяснить не могу я,
как волнуюсь, страдаю, тоскуя
сердце бьётся во мне, изнывает,
и огнём разливается кровь!

***

УОЛ ЫРЫАТА

Сүрэҗим мөхсөр, хааным оргуйар,
Ким миэхэ этиэй, таптаатым дуу?
Ким миэхэ этиэбэй таптаатым дуу?
Кыыһы көрсө эрэ түстэрбин,
Мин олус долгуйан кыбыстабын,
Биир да тылы сатаан эппэппин...

Долгуйабын, айманабын,
 Таптал диэн тылтан...
 Мин сатаан тобулан кэпсээбэппин
 Сүрэҕим аймана кэтэһэрин,
 Итии хааным уот курдук салыыр,
 Итии хааным уот курдук салыыр.
 Мин сатаан быһааран кэпсээбэппин
 Мин хайдах долгуйан айманарбын,
 Сүрэҕим нүөлүйэ тэбиэлиирин...
 Итии хааным уот курдук салыыр.
 Итии хааным уот курдук салыыр!

***

АХ, САМАРА ГОРОДОК

*Слова народные.
 Музыка А. Костина.*

Платок тонет и не тонет,
 Потихонечку плывет.
 Милый любит и не любит,
 Только времечко идёт.
 Ах, Самара-городок,
 Беспокойная я,
 Беспокойная я,
 Да успокой ты меня, ох.

Милый спрашивал любви,
 Я не знала, что сказать,
 Молода, любви не знала,

Ну и жалко отказать.

Ах, Самара-городок,
Беспокойная я,
Беспокойная я,
Да успокой ты меня, ох.

Милый скажет – до свиданья,
Сердце вскинется огнём
И тоскует, и томится
Всё о том же, всё о нём.

Ах, Самара-городок,
Беспокойная я,
Беспокойная я,
Успокой ты меня.

***

ОО, САМААРА КУОРАТЫМ

Ончочом устар-устубат,
Долгунна оѳустарар,
Сэгэрим таптыыр-таптаабат,
Күнү-ддылы таах ыытар.

Оо, Самаара куоратым,
Сүрэѳим долгуйар,
Сүрэѳим долгуйар,
Ким миигин уоскутой?

Тапталлаахпын бырабыахпын,
Тапталлаахпын умнуохпун
Сүрэбим нүөлүйэ ахтар,
Күн аайы суохтуур-күүтэр.

Оо, Самаара куоратым,
Сүрэбим долгуйар,
Сүрэбим долгуйар
Ким миигин уоскутуой?

Сэгэрим тэйэ хаамыаба –
Кутум-сүрүм айманыа,
Кинини эрэ кэтэһиэ,
Кинини эрэ саныа.

Оо, Самаара куоратым,
Сүрэбим долгуйар,
Сүрэбим долгуйар
Ким миигин уоскутуой?

***

БЕРЕЗЫ

Слова В. Лазарева.

Музыка М. Фрадкина.

Я трогаю русые косы,
Ловлю твой задумчивый взгляд.
Над нами весь вечер березы
О чем-то чуть слышно шумят.
Березы, березы,
Родные березы не спят.

Быть может, они напевают
Знакомую песню войны,
Быть может, они вспоминают
Суровые годы войны?
Березы, березы,
Родные березы не спят.

Неужто свинцовой метелью
Земля запылает окрест
И снова в солдатских шинелях
Ребята уйдут от невест?
Березы, березы,
Родные березы не спят.

Я трогаю русые косы,
Ловлю твой задумчивый взгляд.
Не спят под Москвою березы,
В Париже каштаны не спят.
Березы, березы,
Родные березы не спят.

ХАТЫННАР

Мунчаарбыт хараххын көрөбүн,
Тугу саныыргын таайабын,
Аттыбар хатыннар суугунаан,
Оргууй сэхэргиир курдуктар...

Хос ырыата:
Хатыннар, хатыннар,
Хатыннар тугу кэпсиигит?

Баҕар, сааскы чыычаах ырыатын
Санаан долгуйаргыт буолуо,
Баҕар, уот-сэрии алдьархайын
Өйдөөн дыксинэргит буолуо...

Хос ырыата.

Эмиэ сэрии уота күөдүйэн
Сир ийэ айманаҕа дуо?!
Эмиэ эдэр кыыс таптыыр уолун
Сэриигэ атаарыаҕа дуо?!

Хос ырыата.

Мунчаарбыт хараххын көрөбүн,
Тугу саныыргын таайабын,
Мин дойдум мааны хатыннара
Оргууй сэхэргиир курдуктар...

Хос ырыата.

ВЕЧЕР НА РЕЙДЕ

Слова А. Чуркина.

Музыка В. Соловьёва-Седого.

Споёмте, друзья, ведь завтра в поход
Уйдём в предрассветный туман,
Споём веселей пусть нам подпоёт
Седой боевой капитан...

Припев:

Прощай любимый город!
Уходим завтра в море,
И ранней порой
Мелькнёт за кормой
Знакомый платок голубой.

А вечер опять хороший такой,
Что песен не петь нам нельзя.
О дружбе большой, о службе морской
Подтянем дружнее друзья.

Припев.

На рейде большом легла тишина,
А море окутал туман.
И берег родной целует волна,
И тихо доносит баян.

Припев.

***

КИЭНЭЭННИ ЧУУМПУГА

Сарсын бохуокка ыраах барабыт,
Ыллыабын эрэ, доҕоттор,
Көхтөөх ырыаны, бииргэ ыллаһар
Сэриинит хорсун хапытаан.

Хос ырыата:

Күүтээр, таптыыр куоратым,
Сарсын муораҕа барыам.
Сарсыарда эрдэ миигин атааран
Далбаатыы хаалыа доҕоруом. (2 төгүл)

Үтүө да киэнэ буолла, доҕоттор,
Ыллыабын эрэ дуоратан,
Доҕордоһууну, муора долгунун
Хоһуйан бары ыллыабын.

Хос ырыата.

Чуумпу да киэнэ налыйда,
Туман муораны бүрүйдэ.
Таптыыр кытылым, долгун кууспахтыыр,
Ыраахтан ырыа иһиллэр.

Хос ырыата.

***

В ЗЕМЛЯНКЕ

*Слова А. Суркова.
Музыка К. Листова.*

Бьется в тесной печурке огонь,
На поленьях смола, как слеза.
И поет мне в землянке гармонь
Про улыбку твою и глаза.

Про тебя мне шептали кусты
В белоснежных полях под Москвой.
Я хочу, чтобы слышала ты,
Как тоскует мой голос живой.

Ты сейчас далеко, далеко,
Между нами снега и снега...
До тебя мне дойти нелегко,
А до смерти - четыре шага.

Пой, гармоника, вьюге назло,
Заплутавшее счастье зови.
Мне в холодной землянке тепло
От моей негасимой любви.

Мне в холодной землянке тепло
От моей негасимой любви.

***

БУОР ҮҮТЭЭНГЭ

Үүтээнгэ чүмэчи умайар,
 Оһоһ уота барбах кыламныыр.
 Эн килбик мичээрин туһунан
 Хормуоска изйэн-туойан ыллыыр.
 Эйигин санааммын айманным,
 Кыһынны Москуба тыатыгар
 Истийй дуу, мин ыллыыр куолаһпын,
 Эйигин ахтарбын-суохтуурбун.

Эйиэхэ тийэрим моһоллоох,
 Суолбутун халын хаар сабардыыр.
 Миигиттэн эн наһаа ырааһхын,
 Оттон өлүү – аттыбар сылдьар.
 Хормуоска буурһаны унуордаан
 Муммут дьолбун миэхэ ынгырыый.
 Уостубат тапталым уотуттан
 Буор үүтээнгэ да, миэхэ да сылаас.

***

ГИМН ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

*Слова Л. Ошанина.
 Музыка А. Новикова.*

Дети разных народов
 Мы мечтаю о мире живём,
 В эти грозные годы
 Мы за счастье бороться идём.
 В разных землях и странах,

На морях, океанах
Каждый, кто молод, встань с нами вместе
В наши ряды, друзья!

Припев:

Песню дружбы запекает молодёжь,
Молодёжь, молодёжь!
Эту песню не задушишь, не убьёшь,
Не убьёшь, не убьёшь!
Нам, молодым
Вторит песней той весь шар земной
Эту песню не задушишь, не убьёшь
Не убьёшь, не убьёшь
Прямо сейчас
Все вместе!

Помним грохот металла
И друзей боевых имена.
Кровью праведной, алой
Наша дружба навек скреплена.
Всех, кто честен душою
Мы зовём за собою
Братство народов, светлое завтра
В наши ряды, друзья!

Припев.

Песню дружбы запекает молодёжь,
Молодёжь, молодёжь!
Эту песню не задушишь, не убьёшь,
Не убьёшь, не убьёшь!

Нам, молодым
 Вторит песней той весь шар земной.
 Эту песню не задушишь, не убьёшь
 Не убьёшь, не убьёшь.

***

ЭДЭР ЫЧЧАТ ЫРЫАТА

Араас омук ыччата,
 Эйэлээх олобу тутабыт,
 Бу суостаах күннэ-дылга
 Дьол иһин охсуһа сылдыабыт.
 Араас сиргэ-дойдуга,
 Муораларга-Байбалга
 Ыччат барыта, бииргэ түмсүбүҥ,
 Биир кэккэбэ хаамсыабыҥ!

Хос ырыата:

Эдэр ыччат бары бииргэ түмсүбүҥ,
 Ылыабыҥ-туойуобун.
 Бу ырыаны ханнык да күүс тохтоппот!
 Тохтоппот, тохтоппот!!!
 Биһигинниин аан дойду
 Барыта ыллаһар.

Хаһан да умнубаппыт
 Уот-сэрии ынырык сылларын.
 Эрэллээх доҕотторбун...
 Кыа хааннаах охсуһуу күннэрин.
 Бары бииргэ түмсүбүҥ,

Биир санаалаах буолуобун.
Дьоллоох олобу,
Сырдык ыраны
Бары бииргэ тутуобун!

Хос ырыата.

Эдэр ыччат барыта
Андабар тыллары этэбит.
Күөрэччи көтөбүбүт
Көнүл олох, Эйэ былаабын.
Эмиэ хара дьайдаахтар
Сэриини күөдүтэллэр.
Үтүө дьон бары
Бииргэ түмсүбүң!
Эйэни көмүскүбүң!

Хос ырыата.

***

ГОРИ, ГОРИ, МОЯ ЗВЕЗДА

*Слова В. Чувеского.
Музыка П. Булахова.*

Гори, гори, моя звезда,
Гори, звезда приветная!
Ты у меня одна заветная,
Других не будь хоть никогда.
Ты у меня одна заветная,
Других не будь хоть никогда!

Сойдет ли ночь на землю ясная,
 Звезд много блещет в небесах.
 Но ты одна, моя прекрасная,
 Горишь в отрадных мне лучах.
 Но ты одна, моя прекрасная,
 Горишь в отрадных мне лучах.

Звезда надежды благодатная,
 Звезда любви волшебных дней,
 Ты будешь вечно незакатная
 В душе тоскующей моей!
 Ты будешь вечно незакатная
 В душе тоскующей моей!

Твоих лучей небесной силою
 Вся жизнь моя озарена.
 Умру ли я - ты над могилою
 Гори, гори, моя звезда!
 Умру ли я - ты над могилою
 Гори, гори, моя звезда!

***

МИН СУЛУҢУМ

Сырдык сулус умай, умай,
Эбүрдэ ыыта эн сыдыай,
Мин сүрэхпэр эн эрэ бааргын,
Мин санаабын уоскутабын.

Мин тапталым алыптаах сулуһа,
Ааспыт суолум арыалдыта,
Мин түһүүлээх, тахсыылаах айаным,
Аргыс сулуһа буолабын.

Эн сарданан быстыбат утаба
Мин тулабын сандаарытта,
Эн үйэлэргэ уостубакка
Умай, сыдыай уоскуйбакка.

***

ЖАВОРОНОК

Слова Н. Кукольника.

Музыка М. Глинка.

Между небом и землей
Песня раздается,
Неисходною струей
Громче, громче льется.

Не видать певца полей!
Где поет так громко
Над подружкой своей
Жаворонок звонкой.

Ветер песенку несет,
 А кому — не знает.
 Та, к кому она, поймет.
 От кого — узнает.

Лейся ж, песенка моя,
 Песнь надежды сладкой...
 Кто-то вспомнит про меня
 И вздохнет украдкой

***

КҮӨРЭГЭЙ

Үрдүк халлаан ньюуругар,
 Ырыа дьизэрэнийэр,
 Тохтообокко кутуллаар
 Кэрэ нарын ырыа.

Көмүс күөмэй күөрэгэй
 Ханна көтө дайар,
 Далбарайын үөрдээри
 Дьырылата ыллыыр?!

Мин ырыакам кутулууй,
 Мин эрэлим кыыма...
 Ким эрэ миигин саныа,
 Кистээн үөһээ тынына.

***

ЖИЛ ОТВАЖНЫЙ КАПИТАН

Слова В. Лебедева-Кумача.

Музыка И Дунаевского.

Жил отважный капитан,
Он объездил много стран,
И не раз он бороздил океан.
Раз пятнадцать он тонул,
Погибал среди акул,
Но ни разу даже глазом не моргнул.
И в беде,
И в бою
Напевал он эту песенку свою:

Припев:

Капитан, капитан, улыбнитесь,
Ведь улыбка — это флаг корабля.
Капитан, капитан, подтянитесь,
Только смелым покоряются моря!

Но однажды капитан
Был в одной из дальних стран
И влюбился, как простой мальчуган.
Раз пятнадцать он краснел,
Заикался и бледнел,
Но ни разу улыбнуться не посмел.
Он мрачнел,
Он худел,
И никто ему по-дружески не спел:

Припев:

Капитан, капитан, улыбнитесь,
 Ведь улыбка — это флаг корабля.
 Капитан, капитан, подтянитесь,
 Только смелым покоряются моря!

***

ХОРСУН-ХООДУОТ ХАПЫТААН

Акыйааны унгуордаан,
 Муоралары бысталаан,
 Хорсун-хоодуот хапытаан сылдыбыт.
 Уончата өлө сыспыт,
 Акуланы көрсүбүт,
 Ол эрэри, уолуйан да көрбөтөх.
 Сэриигэ,
 Алдьархайга,
 Кини биир ырыаны мэлдьи ыллыыра:

Хос ырыата:

Хапытаан, хапытаан, мичээрдээрий,
 Эн мичээринг – хараабыл былааҕа.
 Хапытаан, хапытаан, эн кытаатыый,
 Хорсун дьоннор муора баалын туоруулар.

Арай биирдэ хапытаан,
 Ыраах дойдуга сылдьан,
 Уолчаан курдук омуннаахтык таптаабыт,
 Кыыһы көрөн долгуйбут,
 Кэлэҕэйдээн да ылбыт,

Мичээрдиирин таһы-бааччы умнубут,
Дьүдэйбит,
Кубарыйбыт,
Ону көрөн доѳотторо сөхпүттэр.

Хос ырыата:

Хапытаан, хапытаан, мичээрдээрийй,
Эн мичээрин – хараабыл былааѳа.
Хапытаан, хапытаан, эн кытаатыый,
Хорсун дьоннор муора баалын туорууллар.

***

ЖУРАВЛИ

*Слова Р. Гамзатова.
Музыка Я. Френкеля.*

Мне кажется порою, что солдаты,
С кровавых не пришедшие полей,
Не в землю нашу полегли когда-то,
А превратились в белых журавлей.
Они до сей поры с времен тех дальних
Летят и подают нам голоса.
Не потому ль так часто и печально
Мы замолкаем, глядя в небеса.
Летит, летит по небу клин усталый,
Летит в тумане на исходе дня,
И в том строю есть промежуток малый,
Быть может, это место для меня.
Настанет день, и с журавлиной стаей
Я поплыву в такой же сизой мгле,

Из-под небес по-птичьи окликаая
 Всех вас, кого оставил на земле...
 Мне кажется порою, что солдаты,
 С кровавых не пришедшие полей,
 Не в землю нашу полегли когда-то,
 А превратились в белых журавлей

***

КЫТАЛЫКТАР

Мин санаабар, хорсун-хоодуот саллааттар,
 Сэрии хонуутугар охтубуттар,
 Хонууга сытан хаалбатах эбиттэр,
 Кыталык буолан үөһэ көппүттэр.

Ол кэмтэн ыла халлаан урсунунан
 Кыталыктар кырыйа көтөллөр,
 Ону көрөн, тоҕо эрэ чуумпуран,
 Тохтоон туран, далбаатыы хаалабыт.

Күн кириитэ кынаттара кылбаннаан
 Кыталыктар кынкынаан аастылар.
 Санныяр ырыа, көй салгынгна уйдаран,
 Мин сүрэхпин бобута тутар.

Хаһан эрэ, кэм-кэрдий кэллэбинэ,
 Мин эмиз кыталык буолан көтүөм,
 Сиргэ хаалбыт аймах дьоммун санааммын,
 Үөһээнэн далбаатаан ааһыабым.
 Мин санаабар, хорсун-хоодуот саллааттар,

Сэрии хонуутугар охтубутгар,
Хонууга сытан хаалбатах эбиттэр,
Кыталык буолан үөһэ көппүттэр.

***

КОСТРЫ ГОРЯТ ДАЛЕКИЕ

Слова И. Шамаева.

Музыка Б. Мокроусова.

Костры горят далекие,
Луна в реке купается,
А парень с милой девушкой
На лавочке прощается,
А парень с милой девушкой
На лавочке прощается.

Глаза у парня ясные,
Как угольки горящие,
Быть может не прекрасные,
Но в общем подходящие.

Замедлить расставание
Он всей душой старается,
Словечко ищет нежное,
Сидит, сердешный, мается.
Словечко ищет нежное,
Сидит, сердешный, мается.

Девчата голосистые
Пропели все страдания,

Лишь слышны на скамеечке
Сердечные вздыхания.
Лишь слышны на скамеечке
Сердечные вздыхания.

***

ЫРААХ КУЛУҲУН КҮЛҮМНҮҮР

Ыраах кулуһун күлүмнүүр,
Бй суола өрүскэ тыкпыт.
Уол таптыыр кыыһын көрсүбүт,
Хара хараҕа уоттаммыт.

Көрсүһүү дьоллоох түгэнин,
Уолчаан уһатыан баҕарар,
Истин санаатын этиэбин,
Тунуй сүрэҕэ дьулгуйар.

Ырыаһыт кыргыттар мустан,
Уол тапталын хоһуйаллар,
Нарын иэйиигэ куустаран,
Уоллаах кыыс үөһээ тыыналлар.

Кытылга чуумпу налыйбыт,
Бй тыа кэтэбэр кистэммит.
Уоллаах кыыс дайа хаамсаллар
Туохтан эрэ мичээрэллэр.

***

МИЛЛИОН АЛЫХ РОЗ

Слова А. Вознесенского.

Музыка Р. Паулса.

Жил-был художник один,
Домик имел и холсты,
Но он актрису любил,
Ту, что любила цветы.
Он тогда продал свой дом,
Продал картины и кров
И на все деньги купил
Целое море цветов.

Припев:

Миллион, миллион, миллион алых роз
Из окна, из окна, из окна видишь ты.
Кто влюблен, кто влюблен, кто влюблен и всерьез.
Свою жизнь для тебя превратит в цветы.
Миллион, миллион, миллион алых роз
Из окна, из окна, из окна видишь ты.
Кто влюблен, кто влюблен, кто влюблен и всерьез.
Свою жизнь для тебя превратит в цветы.

Утром ты встанешь у окна:
Может сошла ты с ума?
Как продолжение сна - площадь цветами полна.
Похолодеет душа,
«Что за богач здесь чудит?»
А под окном, чуть дыша,
Бедный художник стоит.

Припев.

Встреча была коротка:
 В ночь ее поезд увез,
 Но в ее жизни была песня безумная роз.
 Прожил художник один,
 Много он бед перенес,
 Но в его жизни была целая площадь цветов.

Припев.

***

МӨЛҮЙҮӨН ТЭТЭРКЭЙ СИБЭККИ

Арай биирдэ доѳоттоор,
 Худуоһунньук олорбут,
 Сибэккини сөбүлүүр
 Артыыс кыыһы таптаабыт.
 Дьиэтин-уотун бырытын
 Кини атыылаан кэбиспит
 Уонна кыыһы үөрдээри
 Элбэх сибэкки атыыласпыт.

Хос ырыата:
 Мөлүйүөн, мөлүйүөн
 Тэтэркэй сибэккини
 Түннүккүн аһангын
 Көрөн долгуйуон.
 Эйигин ким эрэ
 Истинник таптыыр,
 Олобун бүтүннүү
 Эйиэхэ бэлэхтиэ.

Кыыс сарсыарда тураатын
Түннүгүнэн көрбүтэ
Арай, тиэргэн толору –
Тэтэркэй сибэккилэр.
Кыыс аймана санаата
Ханнык баай киһи кэллэ?
Отгон түннүк аттыгар
Худуоһунньук турара.

Хос ырыата.

Көрсүһүү кылгас этэ
Кыыс ыраата барбыта...
Сибэкки тыллыбыта –
Худуоһунньук эрэйдээх
Соҕотоҕун олорубут,
Ол эээри кинини
Сибэкки арыаллаабыт.

Хос ырыата.

***

НАДЕЖДА

*Слова Н. Добронравова.
Музыка А. Пахмутовой.*

Светит незнакомая звезда,
Снова мы оторваны от дома,
Снова между нами города,
Взлётные огни аэродромов.

Здесь у нас туманы и дожди,
 Здесь у нас холодные рассветы,
 Здесь на неизведанном пути
 Ждут замысловатые сюжеты...

Припев:

Надежда – мой компас земной,
 А удача – награда за смелость.
 А песни...довольно одной,
 Чтоб только о доме в ней пелось.

Ты поверь, что здесь, издавека,
 Многое теряется из виду.
 Тают грозовые облака,
 Кажутся нелепыми обиды.
 Надо только выучиться ждать,
 Надо быть спокойным и упрямым,
 Чтоб порой от жизни получать
 Радости скупые телеграммы...

Припев.

И забыть по-прежнему нельзя
 Всё, что мы когда-то не допели,
 Милые усталые глаза,
 Синие московские метели...
 Снова между нами города.
 Жизнь нас разлучает, как и прежде,
 В небе незнакомая звезда
 Светит, словно памятник надежде.

ЭРЭЛИМ

Сулус уота миэхэ мичинниир,
Эмиэ ыраах айанга туруннум...
Эмиэ кетөр аалга олорсон,
Элбэх көстөөх сири өксөйөбүн...

Манна арыт тыаллаах, ардахтаах,
Хаһыннаах сарсыарда уһуктабыт...
Тайҕаны, маардары бысталаан,
Айылҕа эгэлгэтин көрсүһэбит.

Хос ырыата:

Эрэлим – ыйар сулуһум...
Таба тайаныым – дьылҕам бэлэҕэ.
Оттон мин, дьоммун суохтуубун,
Ахтан-санаан долгуйа ыллыбын.

Доҕоруом, эн миигин итэҕэй,
Ыраах сылдьан, эйигин саныбын,
Арыт дуона суохтан мөккүһэн,
Эйигин хомоторбун өйдөөтүм.

Доҕоруом, эн миигин умнума,
Эйиэхэ хайаан да эргиллиэбим...
Киэн көбүстээх, тулуурдаах буолуох,
Оччоҕо үөрүүлээх күммүт үүнүөҕэ.

Хос ырыата.

Мин сүрэхпэр ильдэ сылдыабым,
Эн сэмэй мөссүүннүн, эн мичээргин...
Кыһынны Москуба устунан
Сиэттиһэн дыарбайа сылдыарбытын.

Эмиэ айан суолун тутустум,
Алаһа дыэбитгэн тэлэһийдим...
Эмиэ халлаанна сырдык сулус
Эрэлим мэктиэтэ буолан сандаарар.

Хос ырыата.

***

ОДА К РАДОСТИ

*Слова Ф. Шиллера,
русский текст Л. Зуборева.
Музыка Л. В. Бетховена
(Из симфонии №9).*

Обнимитесь, миллионы!
Свет Творец зажѐг во мгле.
Жаждет люд разъединѐнный
Вечной дружбы на земле.

Припев:

К радости взывает ода.
Внемлет гимну род людской.
Песня братства и свободы
Облетит весь шар земной.
К радости взывает лира.

Внемлет гимну род людской.
Песнь о долгожданном мире
Облетит весь шар земной.

Обнимитесь, миллионы!
Сгинут войны и вражда.
И взойдёт на небосклоне
Счастья яркая звезда.

Обнимитесь, миллионы!
Свет Творец зажжёт во мгле.
Выше всех людских законов
Мир и дружба на земле.

***

ӨРӨГӨЙ ТОЙУГА

Мөлүйүөн дьон куустуһуоһун,
Айыы сырдыга тыкта,
Сүтэрсибит дьон барыта,
Биир сомоһо буолуоһун!

Үөрүү, өрөгөй тойуга
Дьон сүрэбин манньытар,
Доһордоһуу, дьол ырыата,
Аан дойдуну сабардыыр.

***

ПО ДИКИМ СТЕПЯМ ЗАБАЙКАЛЬЯ

Слова и музыка народные.

По диким степям Забайкалья,
 Где золото роют в горах,
 Бродяга, судьбу проклиная,
 Тащился с сумой на плечах.
 Бродяга, судьбу проклиная,
 Тащился с сумой на плечах.
 Бежал из тюрьмы темной ночью,
 За правду он долго страдал.
 Бежать больше не было мочи,
 Пред ним расстился Байкал.
 Бродяга к Байкалу подходит
 Рыбацкую лодку берет,
 И грустную песню заводит
 О родине что-то поет.
 Бродяга Байкал переехал,
 Навстречу родимая мать.
 Ах, здравствуй, ах, здравствуй, мамаша,
 Здоров ли отец мой и брат?
 Отец твой давно уж в могиле
 Землею сырою зарыт,
 А брат твой в далекой Сибири
 Давно кандалами звенит.

***

БАЙҒАЛ УНУОРГУ ТОЛООНУНАН

Байғал унуоргу толоонунан
Көмүстээх хайаға сылдьан,
Бырадьяаға сордоох мунун туонан
Төन्नөөхтөөн испит сылайан.

Бырадьяаға Байғалга тийээтин,
Оночоҕо олорсубут,
Дойдугун санаан, уйадыйан,
Санньыар ырыаны дьизэрэппит.

Бырадьяаға Байғалы туораабыт,
Ийэтэ уолун көрсүбүт.
«О-о, ийэм, дорообо!
Аҕам, убайым бааллар дуо?»

«Аҕан ыраатта өлбүтэ,
Ииннэ көмүллэн сытаахтыыр.
Убайын Сибииргэ барбыта,
Хандалы кэтэн сылдьаахтыыр».

***

ПОЛЮБИЛА Я

Слова А. Плещеева.

Музыка С. Рахманинова.

Полюбила я,
На печаль свою,
Сиротинушку
Бесталанного.
Уж такая мне
Доля выпала!
Разлучили нас
Люди сильные;
Увезли его,
Сдали в рекруты...
И солдаткой я,
Одинокой я,
Знать, в чужой избе
И состареюсь...
Уж такая мне
Доля выпала

***

ТАПТААБЫТ ЭБИППИН

Таптаабыт эбиппин
Мунгу көрөөрү,
Талаана суох
Тулаайах уолу.
Оо, дьоло да суох
Дьылҕалаах эбиппин.

Былаастаах дьоннор
Араартаатылар,
Тапталлаах доҕорбун
Ильдэ бардылар...
Мин чорон соҕотох
Хаалахтаатаҕым...
Үйэм тухары
Саллааппын күүтүөм.
Оо, дьоло да суох
Дьылҕалаах эбиппин,
Кырдыахпар диэри
Ыалга хаалахтыам.

***

ПРОЩАЙТЕ, СКАЛИСТЫЕ ГОРЫ

Слова Н. Букина.

Музыка Е. Жарковского.

Прощайте, скалистые горы,
На подвиг Отчизна зовет!
Мы вышли в открытое море,
В суровый и дальний поход.

А волны и стонут, и плачут,
И плещут на борт корабля...
Растаял в далеком тумане Рыбачий,
Родимая наша земля.

Корабль мой упрямо качает
Крутая морская волна,

Поднимет и снова бросает
В кипящую бездну она.

Обратно вернусь я не скоро,
Но хватит для битвы огня.
Я знаю, друзья, что не жить мне без моря,
Как море мертво без меня.

Нелегкой походкой матросской
Иду я навстречу врагам,
А после с победой геройской
К скалистым вернусь берегам.

Хоть волны и стонут, и плачут,
И плещут на борт корабля,
Но радостно встретит героев Рыбачий,
Родимая наша земля.

***

БЫРАНААЙ, СУОРБА ТААС ХАЙАМ

Быранаай, суорба таас хайам,
Дойдубун көмүскүү барыам!
Аһаҕас муораҕа тахсабыт,
Тыйыс айанна барабыт.

Долгуннар ытыылар-ыллыылар,
Киэн далайга айманаллар...
Туманы бүрүнэн Балыктаабым сүттэ,
Тапталлаах төрөөбүт сирим.
Хараабылы күүскэ хачайдыыр

Муора балысхан долгуна,
Үөһээ-аллараа быраҕаттыыр
Дохсун оргуйар бааллара.

Билэбин, бохуокка өр сылдыям,
Өстөөбү уотунан көрсүөм,
Билэбин, доҕоттор, муора – мин олобум,
Муора – мин арахпат аргыһым.

Хоһуун мотуруос эрчиминэн,
Өстөөххө утары хаамыам,
Онтон, дьэ, дьоруой быһыытынан,
Төрөөбүт кытылбар төннүөм.

Долгуннар ытыыллар-ыллыыллар,
Киэн далайга айманаллар...
Дьоруойдарын үөрэ көрсүө, Балыктаабым,
Тапталлаах төрөөбүт сириим.

***

ПУСТЬ ВСЕГДА БУДЕТ СОЛНЦЕ

Слова Л. Ошанина.

Музыка А. Островского.

Солнечный круг,
Небо вокруг –
Это рисунок мальчишки.
Нарисовал он на листке
И подписал в уголке:

Припев:

Пусть всегда будет солнце,

Пусть всегда будет небо,
 Пусть всегда будет мама,
 Пусть всегда буду я.

Милый мой друг,
 Добрый мой друг,
 Людям так хочется мира.
 И в тридцать пять
 Сердце опять
 Не устает повторять:

Припев.

Тише, солдат,
 Слышишь, солдат, —
 Люди пугаются взрывов.
 Тысячи глаз
 В небо глядят,
 Губы упрямо твердят:

Припев.

Против беды,
 Против войны
 Встанем за наших мальчишек.
 Солнце – навек! Счастье – навек! –
 Так повелел человек.

Припев.

КҮММҮТ МЭЛДЫ БААР БУОЛЛУН

Сырдык күнү, күөх халлааны
Кыра уолчаан ойуулаабыт
Уонна илиис кытыгытыгар
Кини маннык суруйбут:

Хос ырыата:

Күммүт мэлды баар буоллун,
Халлаан мэлды баар буоллун,
Ийэм мэлды баар буоллун,
Мин мэлды баар буолуум!

Саллаат истий, саллаат болҕой, –
Дьон сэрииттэн куттанар.
Эйэ иһин, олох иһин
Биир кэккэбэ туруоҕун!

Хос ырыата:

Күммүт мэлды баар буоллун,
Халлаан мэлды баар буоллун,
Ийэм мэлды баар буоллун,
Мин мэлды баар буолуум!

Сэрии уота күөдүйбэтин,
Күммүт уота өлбөөрбөтүн.
Оҕо-аймах үүнэ турдун,
Дьоллоох олох баҕардын!

Хос ырыата:

Күммүт мэлдьи баар буоллун,
Халлаан мэлдьи баар буоллун,
Ийэм мэлдьи баар буоллун,
Мин мэлдьи баар буолуум!

***

СВЯЩЕННАЯ ВОЙНА

Слова В. Лебедева-Кумача.

Музыка А. Александрова.

Вставай, страна огромная,
Вставай на смертный бой
С фашистской силой темною,
С проклятою ордой!

Пусть ярость благородная
Вскипает, как волна!
Идет война народная,
Священная война!

Как два различных полюса,
Во всем враждебны мы.
За свет и мир мы боремся,
Они - за царство тьмы.

Дадим отпор душителям
Всех пламенных идей,
Насильникам, грабителям,
Мучителям людей!

Не смеют крылья черные
Над Родиной летать,
Поля ее просторные
Не смеет враг топтать!

Гнилой фашистской нечисти
Загоним пулю в лоб,
Отребью человечества
Сколотим крепкий гроб!

Пойдем ломить всей силою,
Всем сердцем, всей душой
За землю нашу милую,
За наш Союз большой!

Встает страна огромная,
Встает на смертный бой
С фашистской силой темною,
С проклятою ордой!

***

АҢА ДОЙДУ КӨМҮСКЭЛИГЭР

Турун, бары норуот түмсүн,
 Турун, өргөс тутан!
 Басыыстар сидьин үөрдэрин
 Төттөрү кыйдыабын!

Хос ырыата:
 Уордайыы оргуйа турдун,
 Муора долгунунуу,
 Аҗа дойдуну көмүскүү
 Норуот, бүттүүнэ турун!

Хара дьайдаах өстөөхтөрү
 Самнары охсуобун,
 Кыайыыга модун дьулуурбут
 Көнүлгэ сирдээтин!

Хос ырыата.

Ийэ дойдубут үрдүнэн
 Буулдыа иһиирбэтин...
 Хонуу, бааһына үүнүүтүн
 Өстөөх тэпсибэтин!

Хос ырыата.

Түөкүннүү түспүт үрдүһү
 Түгнэри ытыабын.
 Халабырддыт басыыс биһин
 Харса суох кыргыабын!

Хос ырыата.

СЕРДЦЕ

Слова В. Лебедева-Кумача.

Музыка И. Дунаевского.

Как много девушек хороших,
Как много ласковых имён,
Но лишь одно из них тревожит,
Унося покой и сон, когда влюблён.

Любовь нечаянно нагрянет,
Когда её совсем не ждёшь.
И каждый вечер сразу станет
Удивительно хорош. И ты поёшь:

«Ах, сердце, тебе не хочется покоя.
Сердце, как хорошо на свете жить.
Сердце, как хорошо, что ты такое,
Спасибо, сердце, что ты умеешь так любить!»

***

СҮРЭБИМ

Оо, кэрэ да кыргыттар бааллар,
Араас, нарын ааттаахтар!
Отгон миигин, биир кыыс долгутар
Утуйар уубун көтүтэр – «Мин таптаатым»!

Таптал эмискэ ыга кууһар,
Өйдөөбөккө да хаалабын,
Хас күн аайы тулам киэркэйэр
Үөрүү долгуна көтүтэр – «Мин ыллыбын»:

Сүрэҕим, түөспэр битийэ тэбэҕин!
 Сүрэҕим, күн сирэ миэхэ күндү!
 Сүрэҕим, эрчими миэхэ биэрэҕин,
 Мин махтанабын таптал дьолун биэрбиккэр!

***

СЕРЕНАДА

*Слова Л. Рельштаба,
 перевод Николая Огарева.
 Музыка Ф. Шуберта.*

Песнь моя летит с мольбою
 Тихо в час ночной.
 В рощу легкою стопою
 Ты приди, друг мой.
 При луне шумят уныло
 Листья в поздний час,
 И никто, о друг мой милый,
 Не услышит нас.

Слышишь, в роще зазвучали
 Песни соловья?
 Звуки их, полны печали,
 Молят за меня!
 В них понятно все томленье,
 Вся тоска любви,
 И наводят умиление
 На душу они.

Дай же доступ их призванью
 Ты в душе своей,

И на тайное свиданье
Ты приди скорей,
Ты приди скорей.

Приди скорей!

***

КИЭНЭЭННИ БЫРА

Намын ырым, тыалга көтөн
Сэгэрбэр тийийий,
Миигин көрсө, түүн чаранна эн
Сэмээр кэлий.
Ый тыгар, чаран суугунуур
Солко күөбүнэн,
Солко күөбүнэн, солко күөбүнэн.
Чуумпуга иккиэн көрсүөхпүт,
Түүннү нууралга, түүннү нууралга.
Кэлий, истий, ырыа чыычаах,
Кэрэ куолаһын –
Нарын иэийи, таптал тылын
Эйиэхэ тиэрдэр.
Мин умсулбан төлөнүгэр
Аймана күүтүөм, аймана күүтүөм.
Эн кэлэргин мин санааммын
Манньыйа үөрдүм, манньыйа үөрдүм.
Эн миэхэ сүрэххин аһый...
Эн миигин өйдөө,
Мин долгуйа кэтэхэбин, сэгэриэм,
Кэлий, эн миэхэ кэлий,
Миэхэ кэлий, эн миэхэ кэлий.

СЛАВЬСЯ, МАРИЯ! (АВЕ МАРИЯ!)

Слова Ф. Шеллера.

Музыка Ф. Шуберта.

Образ Божественный,
 Ты – бессмертия цветок.
 В священном пламени навеки и да святится имя твое.
 Звучит симфония светлой души, побуждая сердца.
 За веру, о Отец Небесный,
 Царицу ангелов благослови
 И образ, столь
 прекрасный и нежный,
 В идею чудную Ты вдохнови
 Образ Божественный...

Дева Мария –
 Пламя в трепетной любви.
 Христа в сердцах
 ты возрождаешь,
 Стезю праведной
 к Богу ведешь.
 Поклон небесной твоей чистоте,
 Поднимающей ввысь.
 О, Дева чистая, Мария,
 Наполни светом
 божественным мир,
 Лучи твоей целительной силы
 С любовью людям
 несет Рафаил.
 О, освяти наш путь.

НАРЫЙА, АЙҒАЛЛАН!

Нарыйа, айғаллан!
Тыыннаах кутгаах сибэкки,
Уостубат таптал төлөнүнүү,
Үтүө аатын ааттана туруо.
Эн ырыан кэрэ дьүрүскэнэ
Дьон кутун долгугуо.
Эрэлбит туоларын туһугар,
Үрдүк Аар Тойон, үнэбит:
«Нарын, кэрэ Куону Эн албаа,
Дьикти ыраны төлкөлөө».

Нарыйа, айғаллан!
Нарыйа Куо таптал, ийии төлөнө,
Көмүскэс санааны кынаттаа!
Үтүө суолунан эн сирдээ,
Сырдык аатын ынгыра туруо,
Кэрэни уруйдаа!
Дьон кутун долгута,
О, сырдык Нарыйа Куо!
Үтүөбэ, кэрэбэ сирдээ,
Эн күүстээх санаан өрөгөйүн,
Сырдык аанньал дьонно аҕалар,
Нарыйа айғаллан!

***

СМУГЛЯНКА

Слова Я. Шведова.

Музыка А. Новикова.

Как-то летом на рассвете
 Заглянул в соседний сад,
 Там смуглянка-молдаванка
 Собирает виноград.
 Я краснею, я бледнею
 Захотелось вдруг сказать -
 Станем над рекою
 Зорьки летние встречать!
 Раскудрявый клен зеленый, лист резной,
 Я влюбленный и смущенный пред тобой.
 Клен зеленый, да клен кудрявый,
 Да раскудрявый, резной!
 А смуглянка-молдаванка
 Отвечала парню в лад
 - Партизанский, молдаванский
 Собирается отряд,
 Нынче рано партизаны
 Дом покинули родной,
 Ждет тебя дорога
 К партизанам в лес густой.
 Раскудрявый клен зеленый, лист резной,
 Здесь у клена мы расстанемся с тобой,
 Клен зеленый, да клен кудрявый,
 Да раскудрявый, резной!
 И смуглянка-молдаванка
 По тропинке в лес ушла,
 В том обиду я увидел,
 Что с собой не позвала.

О смуглянке-молдаванке
Часто думал по ночам,
Вдруг свою смуглянку
Я в отряде повстречал.
Раскудрявый клен зеленый, лист резной,
Здравствуй, парень, мой хороший, мой родной.
Клен зеленый, да клен кудрявый,
Да раскудрявый, резной!
Раскудрявый клен зеленый, лист резной,
Здравствуй, парень, мой хороший, мой родной.
Клен зеленый, да клен кудрявый,
Да раскудрявый, резной!

***

КЫҢААН КЫЫСЧААН

Биирдэ сайын күн тахсыта
Ыаллы тыэргэнгэ киирдим,
Хара хаастаах кыһаан кыысчаан
Отон хомуйа сылдыар.
Кыыһы көрөн, таалан турдум...
Мин этиэхпин баҕардым:
Өрүс кырдалыгар саһарҕаны көрсүөххэ.

Хос ырыата:

Буп-будьурхай күөх күлүөнүм сиккиэрэ,
Мин таптаатым... мин сүрэҕим долгуйда.
Буп-будьурхай күөх күлүөнүм
Оһуордаах сэбирдэхтээх.

Кыһаан кыысчаан эйэбэстик,
 Истинник хагдарбыта:
 Эдэр ыччат бииргэ түмсэн
 Этэрээт тэринэбит.
 Онон киэһэ бары мустан,
 Айанга хомунабыт.
 Сарсын эрдэ туран, ыраах тыаҕа тахсабыт.

Хос ырыата:

Буп-будьурхай күөх күлүөнүм сиккиэрэ,
 Кыһаан кыысчаан, аны хаһан көрсөбүт...
 Буп-будьурхай күөх күлүөнүм
 Оһуордаах сэбирдэхтээх.

Кыһаан кыысчаан ыллык устун
 Ойуурга бара турда.
 Миигин ильдэ барбата диэн,
 Испэр хомойо хааллым.
 Хас күн аайы кыһыһы санаан,
 Түһээн түүлбэр көрөрүм,
 Онтон этэрээккэ кыыспын көрсө түспүтүм.

Хос ырыата:

Буп-будьурхай күөх күлүөнүм сиккиэрэ,
 Доҕочугуом, эн кэлэргин күүшпүтүм,
 Буп-будьурхай күөх күлүөнүм
 Оһуордаах сэбирдэхтээх.

***

СОЛДАТСКИЙ ВАЛЬС

Слова Б. Царина.

Музыка А. Воронова.

Снежные сибирские
Белые поля.
С детства сердцу близкая
Русская земля.
Ты ли мне не дорог,
Край мой голубой?
На границе
Часто снится
Дом родной.

В полночи холодные
Чутко спит тайга.
Я в края свободные
Не пущу врага!
Светят за рекою
Строек огоньки...
Там за вьюгой
Помнят друга
Земляки.
Повидаться нужно бы
Мне с подругой вновь —
За хорошей дружбою
Прячется любовь.
Я вернусь к невесте
В снежные края,
Верю, знаю,
Что родная
Ждет меня.

Снежные сибирские
 Белые поля.
 С детства сердцу близкая
 Русская земля.
 Родина-Отчизна,
 Я навеки твой!
 На границе
 Часто снится
 Дом родной.

***

САЛЛААТ ЫРЫАТА

Маџан хаар үллүктээх,
 Киэн толооннордоох,
 Төрөөбүт хоту дойдум
 Миэхэ күндүгүн.

Оџо сааһым дьоллоох
 Көмүс күннэрин
 Сулууспаџа ыраах сылдьан
 Ахтабын.

Хаһыннаах түүн үөһүгэр
 Тайџа иһийэр...
 Мин дойдубун өстөөхтөн
 Мэлдьи көмүскүөм.

Сага тутуу уота
 Ыраах тырымныыр,
 Буурџа нөнгүө
 Дойдум дьоно күүтэллэр.

Доџор кыыспын кытта
Көрсүөх тустаахпын,
Баџар, таптыыра буолуо
Миигин истинник...

Таптыыр кыыспар тийийэм
Хаардаах дойдубар,
Эрэнэбин, миигин күүтүө
Сэгэрим.
Маџан хаар үллүктээх,
Киэн толооннордоох,
Төрөөбүт хоту дойдум
Миэхэ күндүгүн.

Мин дойдубун, дьоммун
Хайдах умнуомуй?
Сулуусаџа, ыраах сылдьан
Ахтабын.

***

СТЕПЬ ДА СТЕПЬ КРУГОМ...

*Слова И. Сурикова.
Музыка С. Садовского.*

Степь да степь кругом,
Путь далек лежит.
В той степи глухой
Замерзал ямщик.

И, набравшись сил,
Чуя смертный час,
Он товарищу
Отдавал наказ:

«Ты, товарищ мой,
 Не попомни зла,
 Здесь, в степи глухой,
 Схорони меня!
 Ты лошадушек
 Сведи к бабушке,
 Передай поклон
 Родной матушке.

А жене скажи
 Слово прощальное,
 Передай кольцо
 Обручальное.

Про меня скажи,
 Что в степи замерз,
 А любовь ее
 Я с собой унес!
 А любовь ее
 Я с собой унес!»

***

ДЪААМСЫК ЫРЫАТА

Тула хаар да хаар –
 Киэн айан суола.
 Ол хаардаах суолга
 Дъаамсык дъаннаабыт.

Тииэх түгэннэ
 Өрүтэ тыыммыт,

Күүһүн мунһуан
Кэриэһин эппит:
Мин, үөлээннээҕим,
Аньыбын умнаар,
Бу хаардаах сиргэ
Эн миигин кистээр.

Тойон аҕабар
Аттарбын биэрээр,
Күбэй ийэбэр
Бокулуон тиэрдээр.

Отгон ойохпор
Кэриэспин этээр,
Мин биһилэхпин
Киниэхэ биэрээр...
Эн өссө этээр,
Наһаа аймамматын,
Кини тапталын
Мин ильдэ бардым...

***

ТЕМНАЯ НОЧЬ

Слова В. Агатова.

Музыка Н. Богословского.

Темная ночь, только пули свистят по степи,
Только ветер гудит в проводах, тускло звезды мерцают,
В темную ночь ты любимая знаю не спишь,
И у детской кровати тайком ты слезу утираешь.

Как я люблю глубину твоих ласковых глаз,
 Как я хочу к ним прижаться сейчас губами...
 Темная ночь разделяет, любимая, нас...
 И тревожная черная степь пролегла между нами.
 Верю в тебя, в дорогую подругу мою,
 Эта вера от пули меня темной ночью хранила.
 Радостно мне, я спокоен в смертельном бою,
 Знаю, встретишь с любовью меня, что б со мной ни случилось.
 Смерть не страшна, с ней встречались не раз мы в степи,
 Вот и теперь надо мною она кружится...
 Ты меня ждешь, и у детской кровати не спишь,
 И поэтому, знаю, со мной ничего не случится!

***

ХАРАНА ТҮҮН

Харана түүн, арай тыал истиэпкэ куугунуур,
 Буулдбалар иһиирэн ааһаллар, сулустар дьиримнииллэр,
 Харана түүн. Сэгэрим, хараххын симмэккин,
 Оџоџун бүөбэйдээн, утутан санаарџыы олороџун.

Мин таптыбын эйэбэс хараџын мичээрин,
 Мин билигин эйигин кууһуохпун баџардым...
 Харана түүн. Сэгэриэм, миигиттэн ырааххын...
 Кутаа уоттаах истиэп куйаара, суолбутун туора сытар.
 Эрэнэбин, сэгэриэм, миигин күүтэргин,
 Эйиэхэ эрэлим өлүүттэн-буулдыаттан харыстыыра.
 Мин холкубун, өстөөбү хорсуннук көрсөбүн,
 Билэбин эн үөрэ көрсүбүн, сэрииттэн эргиллэрбин.

Мин өлүүнү айаммар элбэхтик көрүстүм,
Бу билигин эмиэ үрдүбүнэн элиэтиир...
Эн күүтэбин сэрииттэн эргиллэн кэлэрбин,
Ол иһин сэрииттэн эйиэхэ этэннэ эргиллиэбим!

***

ТРАВА У ДОМА

Слова А. Поперечного.

Музыка В. Мигуля.

Земля в иллюминаторе,
Земля в иллюминаторе,
Земля в иллюминаторе видна...
Как сын грустит о матери,
Как сын грустит о матери,
Грустим мы о земле - она одна.

А звёзды тем не менее,
А звёзды тем не менее
Чуть ближе, но все также холодны.
И, как в часы затмения,
И, как в часы затмения,
Ждем света и земные видим сны.

Припев:

И снится нам не рокот космодрома,
Не эта ледяная синева,
А снится нам трава, трава у дома,
Зеленая, зеленая трава.

А мы летим орбитами,
 Путями неизбитыми,
 Прошит метеоритами простор.
 Оправдан риск и мужество,
 Космическая музыка
 Вплывает в деловой наш разговор.
 В какой-то дымке матовой
 Земля в иллюминаторе,
 Вечерняя и ранняя заря.
 А сын грустит о матери,
 А сын грустит о матери,
 Ждет сына мать, а сыновей - Земля.

Припев.

***

КҮӨХ ОТТООХ АЛААС

Сири эргийэ кэтөбүн,
 Сири эргийэ кэтөбүн.
 Үөһэттэн ийэ сирбин көрөбүн...
 Уол ийэтин суохтуурунуу,
 Уол ийэтин суохтуурунуу,
 Төрөөбүт дойдубун мин суохтуубун.

Сулустар мантан ыраахтар,
 Сулустар мантан ыраахтар...
 Ыгыра-угуйа мичиннииллэр.
 Күнүскү түбүк кэнниттэн,
 Күнүскү түбүк кэнниттэн
 Сынньанан араас түүлү көрөбүн...

Хос ырыгата:

Түүлбэр кестүбэт бу модун көтөр аал,
Киэн, далай куйаары түһээбэппин.
Түүлбэр көрөбүн: күөх отгоох алааспын,
Тэтэркэй сибэккилээх тиэргэммин.

Хорсун санаалаах дьоннору,
Халлаан куйаара уруйдуур.
Дьикти дьүрүскэн миигин долгутар,
Тумарык халлаан быыһынан,
Тумарык халлаан быыһынан,

Дойдубар күн тахсыытын көрөбүн.
Аймах дьоммун мин ахтабын,
Аймах дьоммун мин ахтабын,
Төрөөбүт дойдум миигин кэтэхэр.

***

У МОРЯ, У СИНЕГО МОРЯ

Слова Л. Дербенева.

Музыка Я. Миягава.

У моря, у синего моря
Со мною ты, рядом со мною.
И солнце светит, и для нас с тобой
Целый день поет прибой.
Прозрачное небо над нами,
И чайки кричат над волнами,
Кричат, что рядом будем мы всегда,
Словно небо и вода.

Смотрю на залив -
 И ничуть не жаль,
 Что вновь корабли
 Уплывают вдаль.
 Плывут корабли,
 Но в любой дали
 Не найти им счастливей любви.

А над морем, над ласковым морем
 Мчатся чайки дорогой прямою.
 И сладким кажется на берегу
 Поцелуй соленых губ.

А звезды взойдут,
 И уснет прибой.
 Дельфины плывут
 Мимо нас с тобой.
 Дельфины, дельфины,
 Другим морям
 Расскажите, что счастлива я!

Ты со мною, ты рядом со мною,
 И любовь бесконечна, как море,
 И солнце светит, и для нас с тобой
 Целый день поет прибой,
 Поет прибой!

***

МУОРА КЫТЫЛЫГАР

Муора, күөх муора кытылыгар
Доѳоруом, эн бааргын аттыбар,
Күн уота күүскэ тыгар, күлүмнүүр,
Кытылга долгун оонньуур.

Былыта суох ып-ыраас халлаан,
Хоптодор кылбанныы дайаллар,
Хопто санатыгар мин истэбин
Дьолу түстүүр тыллары.

Муора үөһүнэн хараабыл устар,
Долгуннуун тустан, байѳалы быһар,
Хорсун хапытаан эн ыраах тийийий,
Мин үөрүүм ырыатын тириэрдий.

Муора көмүс ньуурун үрдүнэн
Хоптодор аймана көтөллөр,
Муораттан чэбдик салгын илгийэр,
Үөрүүбүн үрдэтэр.

***

ШКОЛЬНЫЙ ВАЛЬС

Слова М. Матусовского.

Музыка И. Дунаевского.

Давно, друзья веселые,
 Простились мы со школою,
 Но каждый год мы входим в этот класс.
 В саду березки с кленами
 Встречают нас поклонами,
 И школьный вальс опять звучит для нас.

Сюда мы ребяташками,
 С пеналами и книжками,
 Входили и садились по рядам.
 Здесь десять классов пройдено,
 И здесь мы слово Родина
 Впервые прочитали по складам.

Под звуки вальса плавные
 Я вспомнил годы славные,
 Любимые и милые края,
 Тебя с седыми прядками
 Над нашими тетрадками,
 Учительница старая моя.

Промчались зимы с вёснами,
 Давно мы стали взрослыми,
 Но помним наши школьные деньки.
 Плывут морями грозными,
 Летят путями звездными
 Любимые твои ученики.

Но где бы ни бывали мы,
Тебя не забывали мы,
Как мать не забывают сыновья.
Простая и сердечная,
Ты – юность наша вечная,
Учительница первая моя.

***

ОСКУОЛА СЫЛЛАРА

Браатта дии, доботгорум,
Оскуоланы бүтэрбишпит,
Ол эрэри сыл аайы мустабыт
Оскуолабыт тиэргэнигэр,
Хатыннар үөрэ көрсөллөр,
Үөрүү-көтүү, үнкүү сабаланаар.

Манна оџолору кытта
Кинигэ, тэтэрээт тутан,
Оскуолаџа үөрэнэ кэлбишпит.
Чуораан чугдаарар тыаһынан
Оргууй кылааска киирбишпит,
Учууталбыт үөрэ көрсүбүтэ.

Үнкүү долгунун тэтимигэр
Уруккуну санаан кэлим,
Төрөөбүт дойдубун, оџо сааспын,
Үтүө, элэккэй майгылаах,
Ийэм курдук кыһаллыгас
Кырдыџас учууталым барахсан.

Хонуктар, сыллар аастылар,
 Үлэһит дьоннор буоллубут,
 Үөрэммит күннэрбитин ахтабыт...
 Үрдүк халлаанна көтөллөр,
 Дохсун муораны туоруулар,
 Эн үөрэппит кыра уолаттарын.

Ханна да ыраах сылдьаммыт
 Эйигин мэлдьи саныбыт,
 Ийэбит курдук ахтан, долгуйан...
 Амарах уйан сүрэхтээх
 Оҕо сааспыт арыалдытын.

***

ХВАСТАТЬ, МИЛАЯ, НЕ СТАНУ

Слова А. Фатьянова.

Музыка Б. Макроусова.

Хвастать, милая, не стану,
 Знаю сам, что говорю.
 С неба звездочку достану
 И на память подарю.
 Обо мне все люди скажут:
 Сердцем чист и не спесив.
 Или я в масштабах ваших
 Недостаточно красив?
 Мне б ходить, не унывая,
 Мимо вашего села.
 Только стежка полевая
 К вам навеки привела.

Ничего не жаль для милой,
И для друга ничего.
Для чего ж ходить вам мимо,
Мимо взгляда моего?
Я работаю отлично,
Премирован много раз.
Только жаль, что в жизни личной
Очень не хватает вас.
Для такого объясненья
Я стучался к вам в окно
Пригласить на воскресенье
В девять сорок пять в кино.
Из-за вас, моя черешня,
Ссорюсь я с приятелем.
До чего же климат здешний
На любовь влиятелен!
Я тоскую по соседству
И на расстоянии...
Ах, без вас я, как без сердца,
Жить не в состоянии.

***

СЭГЭЭР, КИҢИРГЭЭН ЭППЭПШИН

Сэгээр, киһиргээн эппэппин,
Сымыйаны туойбаппын.
Халлаан сулуһун ыламмын
Эйиэхэ бэлэхтиэҕим.
Миигин дьон бары хайгыыр,
Үтүө киһи диэн ааттыыр.

Тоҕо мин диэки көрбөккүн,
Тоҕо тэйэ хаамаҕын?

Мин туйгуннук үлэлибин,
Бириэмийэ ылабын,
Ол эрэри мин олохпор
Мин аттыбар эн суоххун...

Эйигинниин кэпсэтээри,
Эн түннүккүн тонсуйдум,
Киинэҕэ ильдэ бараары,
Эйигинниин көрсөөрү.

Эн тускуттан, мин сибэкким,
Атаспыныын мөккүстүм,
Тулалыыр айылҕам үөрэр,
Тапталы ыллыыр-туойар.

Эн аттыгар – долгуйабын,
Эн суоххар чункуйабын,
Эйигинэ суох, сэгэрим,
Мин дьол диэни билбэппин.

***

Я ВСТРЕТИЛ ДЕВУШКУ

*Слова М. Турсун-заде,
перевод с таджикского Г. Регистана.
Музыка А. Бабаева.*

Я встретил девушку,
Полумесяцем бровь,
На щечке родинка
И в глазах любовь.

Припев:

Ах, эта девушка
Меня с ума свела,
Разбила сердце мне,
Покой взяла!

Я потерял ее,
Вместе с ней — любовь.
На щечке родинка,
Полумесяцем бровь.

Припев:

Ах, эта девушка
Меня с ума свела,
Разбила сердце мне,
Покой взяла!

Пусть целый свет пройду,
Но найду я любовь.
На щечке родинка,
Полумесяцем бровь.

Припев:

Ах, эта девушка
 Меня с ума свела,
 Разбила сердце мне,
 Покой взяла!

***

МИН КӨРДҮМ КЫЫНЫ

Мин көрдүм кыыны,
 Нап-нарын кыыны,
 Хап-хара хаастаах,
 Мичээр харахтаах.

Хос ырыата:

Оо, кыыны таптаатым,
 Сүр күүскэ таптаатым...
 Сүрэҕим талбаарда,
 Кутум долгуйда.
 Оо, кыыны таптаатым,
 Сүр күүскэ таптаатым...
 Сүрэҕим талбаарда,
 Кутум долгуйда.

Мин кыыны булуом –
 Тапталбын булуом...
 Хап-хара хаастаах,
 Мичээр харахтаах.

Хос ырыата.

Хайаан да булуом –
Аналбын булуом...
Хап-хара хаастаах,
Мичээр харахтаах.

Хос ырыата.

***

II. ХОҒООННОР ТЫЛБААСТАРА

ЗИМНЯЯ ДОРОГА

А. С. Пушкин.

Сквозь волнистые туманы
Пробирается луна,
На печальные поляны
Льет печально свет она.

По дороге зимней, скучной
Тройка борзая бежит,
Колокольчик однозвучный
Утомительно гремит.

Что-то слышится родное
В долгих песнях ямщика:
То разгулье удалое,
То сердечная тоска...

Ни огня, ни черной хаты,
Глушь и снег... Навстречу мне
Только версты полосаты
Попадают одне...

Скучно, грустно... Завтра, Нина,
Завтра к милой возвратясь,
Я забудусь у камина,
Загляжусь не наглядясь.

Звучно стрелка часовая
Мерный круг свой совершит,
И, докучных удаляя,
Полночь нас не разлучит.

Грустно, Нина: путь мой скучен,
 Дремля смолкнул мой ямщик,
 Колокольчик однозвучен,
 Отуманен лунный лик.

***

КЫҢЫННЫ АЙАН

Туман-имэн быһынан
 Туолбут ыйбыт уһунна...
 Күрүө толоон ньуурунан,
 Курус ыйдана тыкта.

Кыһынны чункук суолунан,
 Ахсым «торуойка» сүүрэр...
 Биирдик тыаһыыр алтан чуораан
 Хонкунуура сылатар.

Дьяамсык бүппэт ырыатыгар
 Араас түгэн ахтыллар...
 Арыт, күүлэй сүпсүлгэнэ,
 Арыт, сүрэх изйиитэ.

Биир да дьыэ-уот көстүбэт,
 Хаар да хаар, уһун айан,
 Арай эриэн биэрэстэлэр
 Суолбар көстөн ааһаллар.

***

**НАД ОКОШКОМ МЕСЯЦ.
ПОД ОКОШКОМ ВЕТЕР...**

Сергей Есенин.

Над окошком месяц. Под окошком ветер.
Облетевший тополь серебрист и светел.
Дальний плач тальянки, голос одинокий —
И такой родимый, и такой далекий.
Плачет и смеется песня лиховая.
Где ты, моя липа? Липа вековая?
Я и сам когда-то в праздник спозаранку
Выходил к любимой, развернув тальянку.
А теперь я милой ничего не значу.
Под чужую песню и смеюсь и плачу.

1925 г.

***

**СӨРҮҮН ТЫАЛ ИЛГИЙЭР.
ТҮННҮКПЭР ЫЙ ТЫГАР...**

Сөрүүн тыал илгийэр.
Түннүкпэр ый тыгар...
Сэбирдэбэ түспүт
Тэтиним чункуйбут.

Ыраахтан хормуоска
Ыгыра иһиллэр
Ааспыты санатар,
Сүрэхпин долгутар.
Хаһан эрэ бэйэм,

Эдэргээн сылдьаммын
Хормуоска тутаммын
Сэгэрбин көрсөрүм...

Билигин сэгэрим
Мин ааппын умнубут.
Соботох олон
Ыллыбын-ытыбын...

***

III. ХОҲООННОРУМ

ДЬОКУУСКАЙЫМ – МИН КУОРАТЫМ

Дьокуускайым – мин куоратым,
Саха аймах түөлбэ сирэ.
Улуу Эбэ хочотугар
Айар тутар, ыллыыр-туойар.

Дьокуускайым – киин куоратым,
Араас омук түһүлгэтэ.
Туймаадабыт туонатыгар
Айар-тутар, ыллыыр-туойар.

Дьокуускайым – киин куоратым,
Эдэр ыччат сайдар киинэ.
Чочур мыраан тэллэбигэр
Айар-тутар, ыллыыр-туойар.

Дьокуускайым – киин куоратым,
Килбиэн үлэ албан ааттаах
Сырдык сулус сардангата
Айар-тутар, ыллыыр-туойар.

***

ИЙЭБЭР

С.И. Сантаева тыллара, норуот матыыба.

Күн сириҥ сырдыгыҥ көрдөрбүт, биһиктээн бүөбөйдээн көччүшпүт

Эдэркээн саастарыҥ билбэтэх, эрэйин-сылаатыҥ аахпатах,

Ийэкээм, эн бааргыҥ, дыҥ чахчы

Күн күбэй ийэкэм барахсан. (Икки төгүл)

Эйбэс мичээриҥ сылааһа, сааскы күн кэриэтэ сарыаллаах...

Эрэллээх, муударай сүбэһит, элэккэй сайаҕас учуутал,

Ийэкэм, эн бааргыҥ дыҥ чахчы

Күн күбэй ийэкэм барахсан. (Икки төгүл)

Бастакы хоһооммун аныыбыҥ, ырыабыҥ истинник ыллыыбыҥ

Күндүттэн күндү киһибэр, кэрэттэн кэрэ сэгэрбэр

Ийэкэм, эйиэхэ, дыҥ чахчы

Күн күбэй ийэкэм барахсан. (Икки төгүл)

***

ДЛЯ ЗАМЕТОК

Литературно-художественное издание

Светлана Иннокентьевна Сантаева

С ПЕСНЕЙ ПО ЖИЗНИ:
переводы стихов

Ответственный за выпуск: А. С. Корнилова
Компьютерный набор: Е.Н. Герасимова
Корректор: М.А. Ефремова
Верстка и дизайн: Г. А. Максимов

Подписано в печать 07.12.2024
Формат 60х84/16
Тираж 7

Отпечатано в отделе медиа и тифлотехнологий
ГКУ РС(Я) «Якутская республиканская специальная библиотека
для незрячих и слабовидящих им. И.Н. Егорова - Горного»

677007, г. Якутск, пр. Ленина, д. 58.
Тел. 8(411)240-39-80
Сайт: <http://rbs14.ru/>
E-mail: rbs@gov14.ru